અંક ૧૧ વર્ષ ૧ માગસર સુદ ૧૧ ૨૦૬૪ મોક્ષદા એકાદશી વ્રત

સર્વ શ્રીગોકુલેશચરણશરણાનુરાગી સમાજ,

જૈ જૈ શ્રીગોકુલેશ,

શ્રીગોકુલેશ પાઠશાળા વતી હું આપ સર્વે ને શ્રીદાદાજી શ્રીગોકુલેશપ્રભુના પ્રાગટ્યોત્સવ ખૂબ બધાઇ. આપણા ચતુર્થદ્વારમાં આ અલૌકિક ઉત્સવ-મહોચ્છવ અતિ અલૌકિક રીતે સૌ સુજાતીજનો દ્વારા અતિ ઉત્સાહથી ઉજવાયો. આજ ઉત્સવ નો અનેરો આનન્દ શ્રીમદ્ ગોકુલમાં સૌ કોઇ અનુભવી રહ્યા હતા. ઓચ્છવનો આનન્દ પ્રસરતા આપણા સુખરૂપ શ્રીદાદાજી, શ્રીગુરુચરણ શ્રીદેવકીનન્દનાચાર્યશ્રી-શ્રીમૈયાજી, શ્રીવિઠ્ઠલરાયજી બાવાશ્રી-શ્રીબહુજી દ્વારા અતિ રે આનન્દ ભયો આવો મારે સંગે....ને સાર્થક કરે છે. આ સમયે આપણા અલૌકિક ચતુર્થદ્વાર દ્વારા પ્રકાશિત પુસ્તિકા નમોસ્તુ નુ વિમોચન પણ કરવામાં આવ્યુ. શરણાગત જીવ માટે આ પુસ્તિકા ખૂબજ ઉપયોગી છે, ધન ધન છઠ્ઠની રાત સોહાગણી, ના શુભ દિવસે, સૌ સેવકો ને આ પુસ્તક પ્રાપ્ત થઇ. સાથેજ આપણા અલૌકિક ચતુર્થદ્વાર-ચતુર્થગૃહ-પીઠ દ્વારા પ્રકાશિત જૈ જૈ શ્રીગોકુલેશ અંક પણ પ્રકાશિત થઇ ગયો. આ અંકમાં આપ શ્રીમહાપ્રભુ વિરચિત વિવેકધૈર્યાશ્રય ગ્રંથ પર ગો.શ્રીશ્યામલાત્મજ શ્રીવ્રજરાયજી દ્વારા ટીકાનું સરલ ગુજરાતી અનુવાદ પ્રકાશિત કરેલ છે. તે સૌ રસિક સમાજ ને લાભાંકિત અવશ્ય થશે.

સાથેજ સૌ પાઠકો ને શ્રીગુસાંઇજી પ્રભુચરણના પ્રાગટ્યત્સવની બધાઇ પાઠવીએ છીએ. અનેરો ઉત્સાહ છે.

ભાવકત

દાસ ગોપાલ (વડોદરા), રાજેન્દ્રભાઇ કડકીયા (યુ.એસ.એ)

શ્રીગોકુલેશ પાઠશાળા

।। શ્રીગોકુલેશો જયતિ ।।

ગુરુ શિક્ષા - ૪

સમ્પ્રદાય : ગોસ્વામી શ્રીદેવકીનન્દનાચાર્યશ્રી

સમ્પ્રદાય :

ગુરુ પોતાના શિષ્યને પરંપરાગત રીતે આ સર્વોત્કૃષ્ટ બ્રહ્મજ્ઞાનનું દાન કરે એ સમ્પ્રદાયક કહેવાય છે.

સમ્પ્રદાય શબ્દમાં સમ્-પ્ર-દા-ય વર્ણો છે. તેમાં સમ્ ઉપસર્ગ છે, તેનો અર્થ સમ્યક્ છે.

સમ્યક્ :- ભગવાનની આજ્ઞાથી જીવો પર દયા કરીને વેદના સારરૂપ શિષ્ય પરંપરાથી પ્રાપ્ત થયેલું હોય તે સમ્યક્ છે.

પ્ર :- ઉપસર્ગ પ્રકૃષ્ટતાનો વાચક છે.

દા:- ધાતુ(ક્રિયાપદ) દાનાર્થક છે.

આમ સઘળા શબ્દો ભેગા મળીને ભગવાનની આજ્ઞાથી જીવો પર દયા કરવા માટે પરંપરાથી પ્રાપ્ત થયેલું પ્રકૃષ્ટ-દાન એટલે સમ્પ્રદાય તરિકે ઓળખાય છે. આવું ઉત્તમ દાન વેદના તત્ત્વરૂપ છે. એ જ્યાંથી મેળવી શકાય તેને **માર્ગ** પણ કહેવાય છે. તેથી જ્યાં મંત્ર દ્વારા પરંપરાગત બ્રહ્મજ્ઞાન મળતું હોય તે સમ્પ્રદાય અથવા માર્ગ છે. આવું જ્ઞાન જ્યાં ન મળે ત્યાં પંથ શબ્દ સામાન્યતઃ વપરાય છે. સમ્પ્રદાય એ કાં વાડો નથી. (આપણા પુષ્ટિમાર્ગમાં આજે જો કોઇ પૂરતું પરંપરાગત બ્રહ્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત થતું હોય તો તે આપણા અલૌકિક શ્રીચતુર્થગૃહ-પીઠમાં પ્રાપ્ત થાય છે.)

શ્રીગોકુલેશ પાઠશાળા

વૈષ્ણવ સમ્પ્રદાય :-

અનેક સમ્પ્રદાય, માર્ગ શાસ્ત્રમાં તથા લોકમાં પ્રસિદ્ધ છે. તેમાં શૈવ સમ્પ્રદાય, શાક્ત સમ્પ્રદાય, ગાણપત્ય સમ્પ્રદાય, શૌર્ય સમ્પ્રદાય, અને વૈષ્ણવ સમ્પ્રદાય છે. તેમાં વૈષ્ણવ સમ્પ્રદાયમાં મુખ્ય ચાર સમ્પ્રદાય છે. ભગવાનની આજ્ઞાથી રુદ્ર, લક્ષ્મીજી, બ્રહ્માજી અને સનતકુમારે એ તે પ્રસિદ્ધ કર્યા છે.

કાલક્રમે એનો લોપ થતાં પુનઃ ભગવાનની ઇચ્છાથી વિષ્ણુસ્વામી, રામાનુજાચાર્ય, મધ્વાચાર્ય, નિમ્બાર્કાચાર્ય વગેરે એ એનું સમર્થન કર્યુ.

એમાં વિષ્ણુસ્વામીની પરંપરામાંની ગાદી શ્રીમદ્‌વલ્લભાચાર્યજી એ સ્વીકારી. શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્યજી એ શુદ્ધાદ્વૈત સમ્પ્રદાય અથવા પુષ્ટિમાર્ગ (પૃથ્થકશરણમાર્ગ) શાસ્ત્રમાં ગુપ્ત હતો તેને ભગવાનની આજ્ઞાથી પ્રકટ કર્યો.

વિષ્ણુસ્વામીની પરંપરા :-

વિષ્ણુસ્વામીની પરંપરામાં આચાર્ય પરંપરા પુરુષોત્તમ શ્રીકૃષ્ણાથી જોડેલી છે. શ્રીકૃષ્ણ, શ્રીરુદ્ર, શ્રીનારદ, શ્રીકૃષ્ણદ્વૈપાયન-ભગવાન શ્રીવ્યાસ, શ્રીશુકદેવજી, શ્રીવિષ્ણુસ્વામીદ્રાવિડ, બિલ્વમંગલ અને શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્યજી આ ગાદીની આચાર્ય પરંપરા છે. તેમાં વિષ્ણુસ્વામીનો ભક્તિ મત તામસ છે. અને શ્રીવલ્લભાચાર્યજીનો પ્રતિપાદિત પુષ્ટિમાર્ગ નિર્ગુણ છે.

સાક્ષાત ભગવાન પુરુષોત્તમ શ્રીગોકુલેશ-શ્રીકૃષ્ણ ની આજ્ઞાથી (સિદ્ધાંત રહસ્ય ગ્રંથ) શ્રીવલ્લભાચાર્યજીએ દૈવીજીવોના ઉદ્ધાર માટે પુષ્ટિમાર્ગ પ્રકટ કર્યો છે.

તો જીવ શ્રીપુષ્ટિપ્રભુ પૂર્ણપુરુષોત્તમ શ્રીકૃષ્ણે આપણું વરણ પુષ્ટિજીવ તરિકે કર્યુ છે, આપણામાં પુષ્ટિ બીજ રોપ્યુ છે તો ચાલો આ બીજ ને ફલીભૂત કરવા શ્રીવલ્લભાચાર્યજી, શ્રીઉભય પ્રભુચરણ (શ્રીગોપીનાથજી-શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી),

શ્રીચતુર્થકુમાર શ્રીગોકુલેશપ્રભુ, શ્રીયમુનાજી, શ્રીપુષ્ટિપુરુષોત્તમ ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ અને શ્રીદ્વારભૂત શ્રીગુરુચરણમાં દઢ નિષ્ઠા અને દઢાશ્રય સાથે આપણા આ બીજને સાચું સિંચન આપીએ અને શ્રીમહાપ્રભુજી અને પુર્વાચાર્યોએ નિર્દેશેલ પુષ્ટિમાર્ગ અને પુષ્ટિમાર્ગના સિદ્ધાંત ઉપર બિરાજતા શ્રીગુરુચરણના માર્ગદર્શન લઇ મહાત્મ્યજ્ઞાન (અ જ્ઞાન, અવિદ્યા દૂર કરી) પામી શ્રીપૂર્ણપુરુષોત્તમ શ્રીગોકુલેશમાં સુદઢ અને સર્વાતોધિક (સર્વથી અધિક) સ્નેહ-પ્રેમ કરીએ.

સંકલન:- રાજેન્દ્રભાઇ કડકીયા (યુ.એસ.એ.)

ગુરુ કેવા

દીક્ષા-મંત્રગ્રહણ અધિકારી-૨

...ગતાંકથી આગળ

ગુરુદેવ:- આ ઉપરથી ચારે વર્ણ તથા ચારે આશ્રમવાળાઓને શ્રવણાદિ દ્વારા ભગકદ્ભક્તિને સંપાદન કરાવનાર પારંપરિક સત્સંપ્રદાયનું સંસેવન અતીવ આવશ્યક છે. એમ સિદ્ધ થાય છે. મંત્રસારમાં લખ્યુ છે :-

दीक्षिताय विशेषेण प्रसीदेन्नान्यथा हरिः ।।

અર્થ :- જેણે ભગવન્મંત્રની દીક્ષા લીધી છે તેનેજ શ્રીહરિ પૂર્ણ રીતે પ્રસન્ન થાય છે બીજાને નહિં, તેથીજ ગીતાજીમાં અર્જુન પ્રત્યે ભગવાન શ્રીગોકુલેશ આજ્ઞા કરે છે :

मां हि पार्थ व्यपाश्रित्य येऽपि स्युः पापयोनयः ।।
स्त्रियो वैश्यास्तथा शूद्रास्तेऽपि यान्ति परां गतिम् ।।९-३२
किं पुनर्ब्रह्मणाः पुण्या भक्ता राजर्पयस्तथा ।।

અર્થ :- સ્ત્રીઓ, વૈશ્યો, તથા શૂદ્રો જે પાપયોનિવાળા છે તે પણ મારો આશ્રય કરીને ઉત્તમ ગતિને પ્રાપ્ત થાય છે. તો પછી પુણ્યરૂપ બ્રાહ્મણો તથા રાજર્ષિઓ ભક્ત હોય તે ઉત્તમ ગતિને પ્રાપ્ત થાય તેમાં તો કહેવુંજ શું ?

એવીજ રીતે નારદપંચરાત્રના રાત્ર ૩ અધ્યાય ૧ શ્લોક ૧૩માં કહેલ છે કે –

सर्वेषु वर्णेषु तथाश्रमेषु नारीषु नानासु यजन्मखेषु ।।
दाता फलनामभिवाञ्छितानां द्रागेव गोपालकमन्त्र एषः ।।१३।।

અર્થઃ- યજ્ઞ કરનાર સર્વ વર્ણાશ્રમિઓ તથા નાના પ્રકારની સ્ત્રીઓને અભિવાંછિત ફલને જલદી આપનારો આ ગોપાલમંત્ર છે. એમ જ મંત્રસાર ગ્રંથમાં કહ્યુ છે કે :-

दीक्षिताय विशेषेण प्रसीदेन्नान्यथा हरिः ।।
ब्राह्मणः क्षत्रियो वापि वैश्यः शूद्रोऽथवा पुनः ।।
एवं स्त्रियो वा यत्नेन गुरुमेव समाश्रयेत् ।।

અર્થઃ- શ્રીહરિ વિશેષે કરીને દીક્ષા લેનારનેજ પ્રસન્ન થાય છે, દીક્ષા સિવાય પ્રસન્ન થતા નથી માટે બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, શૂદ્ર અને સ્ત્રીઓએ પ્રયત્નપૂર્વક ગુરુનો આશ્રય કરવો અર્થાત્ ગુરુને શરણે જવું. તેમજ અવતારવાદાવલીમાં વિષ્ણુયામલનું વાક્ય છે કે :-

ब्राह्मणन् क्षत्रियान् वैश्यान् सच्छूद्रान् सत्स्त्रियोऽपि वा ।।
विष्णुभक्तिरतान् साधून् दीक्षयेद् विधिना गुरुः ।।

અર્થઃ- બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, સત્ શૂદ્ર અને ધર્માચરણવાળી સ્ત્રીઓ તેમજ વિષ્ણુભક્ત સાધુપુરુષોને ગુરુએ વિધિપૂર્વક દીક્ષા આપવી.

સર્વ વર્ણાશ્રમીઓનો ભગવદ્ભક્તિ કરવી એ મુખ્ય ધર્મ છે એમ પ્રથમ બતાવ્યુ. તે ભગવદ્ભક્તિ વૈષ્ણવ ગુરુદ્વારા ભગવન્મંત્રોપદેશ ગ્રહણ કર્યા વગર સિદ્ધ થતી નથી, માટે ચારે વર્ણ તથા ચારે આશ્રમીને વૈષ્ણવગુરુદ્વારા ભગવન્મંત્રોપદેશ ગ્રહણ કરવાની આવશ્યકતા છે, તેમાં પ્રત્યેક વર્ણને ભગવન્મંત્રોપદેશ ગ્રહણ કરવાની આવશ્યકતા કેવી રીતે છે તે સંક્ષેપમાં નીચે જણાવીએ છીએ, તેમાં પ્રથમ બ્રાહ્મણને ભગવન્મંત્રોપદેશ લેવો જોઇએ કે કેમ, તે બતાવીએ છીએ. શ્રીભાગવતના સપ્તસ્કંધના અધ્યાય ૧૧ શ્લોક ૨૧માં કહ્યુ છે કે ——

શ્રીગોકુલેશ પાઠશાળા

शमो दमस्तपः शौचं सन्तोषः क्षान्तिरार्जवम् ।।

ज्ञानं दयाऽच्युतात्मत्वं सत्यं च ब्रह्मलक्षणम् ।। २१ ।।

અર્થઃ- શમ, દમ, તપ, પાવિત્ર્ય, સંતોષ, ક્ષમા, નિષ્કપટીપણું, જ્ઞાન, પ્રાણીમાત્ર ઉપર દયા, ચિત્તને પ્રભુમાં પરોવવું, સત્ય બોલવું આ બ્રાહ્મણના ધર્મો છે.

આ શ્લોકમાં બતાવેલા બ્રાહ્મણના ધર્મમાં શમદમાદિ સાધનો સાથે અચ્યુતાત્મત્વ પદથી ભક્તિનું પણ વિધાન છે તેથી બ્રાહ્મણને પણ ભક્તિ કરવાનું કહેલું છે. તેમજ શ્રીભાગવતના એકાદશસ્કંધમાં અધ્યાય ૧૭ શ્લોક ૧૫માં કહ્યુ છે કે –

शमो दमस्तपः शौचं सन्तोषः क्षान्तिरार्जवम् ।।
मद्भक्तिश्च दया सत्यं ब्रह्मप्रकृतस्त्विमाः ।। १५ ।।

અર્થઃ- આ શ્લોકમાં પણ મદ્ભક્તિશ્ચ પદથી ભગવદ્ભક્તિ કરવાનું કહેલું છે તેથી બ્રાહ્મણોએ ભગવદ્ભક્તિ કરવી એમ સિદ્ધ થાય છે અને તે ભગવદ્ભક્તિ વૈષ્ણવ-ગુરુદ્વારા ભગવન્મંત્રોપદેશ ગ્રહણ કર્યા વગર સિદ્ધ થતી નથી માટે બ્રાહ્મણોએ પણ વૈષ્ણવગુરુદ્વારા ભગવન્મંત્રોપદેશ અવશ્ય ગ્રહણ કરવો જોઇએ.

ક્ષત્રિયને પણ આત્મવિદ્યા શુદ્ધાદ્વૈતજ્ઞાન સંપાદનાર્થ પારંપરિક સત્સંપ્રદાયાનુસરણની આવશ્યકતા છે. જેમકે ભગવાન મનુ અધ્યાય ૭ શ્લોક ૪૩માં કહ્યુ છે કે —

त्रैविद्येभ्यस्त्रयीं विद्यां दण्डनीतिं च शाश्वतीम् ।।
आन्वीक्षिकीं चात्मविद्यां वार्तारम्भाश्च लोकतः ।। ४३ ।।

અર્થઃ- અહિં મનુ ભગવાનના વાક્યમાં ક્ષત્રિયને વેદત્રયી, રાજનીતિ, તર્કવિદ્યા વિગેરેનો જેમ અભ્યાસ કરવાનું કહ્યુ છે તેમ આત્મવિદ્યાનો પણ અભ્યાસ કહ્યો છે અને આત્મવિદ્યા પારંપરિક સત્સંપ્રદાયાનુસરણ વિના સિદ્ધ થઇ શકતી નથી તેથી ક્ષત્રિયને પણ શુદ્ધાદ્વૈતજ્ઞાનપૂર્વક પરાભક્તિની પ્રાપ્તિ સારૂ પારંપરિક વૈષ્ણવ ગુરુને શરણે જવું આવશ્યક છે.

શ્રીગોકુલેશ પાઠશાળા (...ક્રમશઃ)

સંકલન :- દાસ ગોપાલ, જૈ જૈ શ્રીગોકુલેશ પરિવાર, વડોદરા

સિદ્ધાંત રહસ્ય

...ગતાંકથી આગળ

ગુરુદેવ :- આત્મના સહ આ સ્થળમાં સહ પદ વડે જેમ લોકમાં પિતાને નિમંત્રણ આપ્યું ને પિતાની જોડે પુત્ર પણ પિતાની સાથે જાય છે તેથી પ્રધાનતા પિતાની છે, નહિ કે પુત્રની, તેવી જ રીતે સમર્પણ ગદ્યમાં આત્મનિવેદન, શ્રીમદ્ભાગવતના ૧૯માં અધ્યાયમાં કહેલા મહદ્વિમૃગ્ય ભક્તિના અધિકારનો બોધ કરાવે છે. તેથી વાકયકે અર્થ ની અપૂર્વતા હોવાથી તે ગદ્ય કોઇ પણ પૂર્વોક્ત સ્થળનો અનુવાદ નથી.!!

ચાલો , હવે બીજા શ્લોક પર આગળ વધીએ.

બ્રહ્મસંબંધકરણાત્સર્વેષાં દેહજીવયો : ।।
સર્વદોષનિવૃત્તિર્હિ દોષા : પંચવિદ્યા : સ્મૃતા : ।। ૨ ।।

અર્થ: બ્રહ્મસંબંધ કરવાથી દેહ અને જીવાત્માના સર્વ દોષો નિવૃત્ત થઇ જાય છે. દોષો પાંચ પ્રકારના બતાવવામાં આવ્યા છે. બ્રહ્મસંબંધ એટલે બ્રહ્મ સાથેનો સંબંધ. પદાર્થમાત્રમાં / વસ્તુમાત્રમાં શ્રીભગવાનનાા સ્વામીપણાનો સંબંધ. તેનો કરણ એટલે શ્રીભગવાનને સાક્ષાત્ પ્રગટ થઇ, શ્રીમહાપ્રભુને ગદ્ય વડે જે આત્મસમર્પણનો પ્રકાર કીધો, તે આવા આત્મનિવેદનના પ્રકારથી ભગવાનમાં આત્મા સહિત પોતાના દરેક ***પદાર્થ ભગવાન તેના (પદાર્થોના) સ્વામી છે***, એવું વિશેષ જ્ઞાપન કરવું. **સ વૈ નૈવ રેમે, ક્રીડાર્થમાત્માનમિદં ત્રિજગત્કૃતમ્** આ પ્રમાણવચનો વડે બ્રહ્મસંબંધ એટલે - વાસ્તવમાં પદાર્તમાત્રની ભગવદીયતા હોવા છતાંય **સ વૈ નૈવ રેમે** આ શ્રુતિ વચનના આધારે રમન માટે બીજા (સર્જનમાત્રની) ની ઉપસ્થિતિ જરૂરી હોવાથી દરેક પદાર્થમાં જીવાત્માની સ્વત્વ-સ્વીયત્વની જે અભિમતિના પરિત્યાગથી તે પદાર્થોમાં ભગવદીયતાનો વિજ્ઞાપન કરવું.

તેથી આત્મનિવેદન કરનાર દરેક દેહ-જીવાત્મા (સ્થૂળ શરીર અને સૂક્ષ્મ શરીર)ના સર્વદોષો નિવૃત્ત થઇ જાય છે. **હિ** એટલે નિશ્ચિતપણે. કેમકે ભગવાને શ્રીમદ્ગીતામાં

યત્ કરોષિ યદશ્નાસિ યજ્જુહોષિ દદાસિ યત્।

યત્તપસ્યસિ કૌન્તેય તત્કુરુષ્વ મદર્પણમ્ ।। ગીતા ૯-૨૭

આ શ્લોકમાં સર્વ કર્મોનું અર્પણ ભગવદર્થ કરવાનો કર્તવ્યરૂપે ઉપદેશ કર્યો છે. **શુભાશુભફલૈરેવં મોક્ષ્યસે કર્મબન્ધનૈઃ** (ગીતા ૯/૨૮) આ શ્લોકમાં તે સર્વકર્માપણ કરવા નો ફળ કહી રહ્યા છે. શ્રીમદ્ ભાગવતના એકાદશ સ્કન્ધમાં **યાનાસ્થાય નરો રાજન્ ન પ્રમાદ્યેત કર્હિચિત્** (શ્રીમદ્ભાગવત ૧૧/૨/૩૫) આ શ્લોક વડે ભાગવત્ ધર્મોના આચરણથી પ્રમાદ વિગેરેનો અભાવ પણ બતાવવા આવેલ છે). આ વાત યુક્ત છે.

વાસ્તવમાં પદાર્થમાત્રની બ્રહ્મરૂપતા હોવાથી, તે તે પદાર્થોમાં ભગવદીયતાનો અનુસંધાન રાખતા તે બ્રહ્મરૂપતાનો ઉપદેહઃ (ઉપ-દિહ્-ઘઞ્, દિહ્ ઉપચયે, વૃદ્ધૌ - આચ્છાદક) આચ્છાદન કરનાર પ્રકૃતિના ગુણોથી આ દેહમાં ઉત્પન્ન થયેલાં દોષોની નિવૃત્તિ થાય છે. આ હોવા પર જીવ (જિવુ પ્રાણધારણે) વિગેરે સૂક્ષ્મ દોષોના કારણે તે સદોષજીવ થકી કરવામાં આવતી સેવાનો અંગીકાર શ્રીપ્રભુ કરશે કે કેમ? આ પ્રકારની ચિન્તા ન કરવી જોઇએ. અહીં **સર્વેષાં** આ પદ વડે સપ્તમ સ્કન્ધમાં શ્રીપ્રહ્લાદના વાકયો

દેવોઽસુરો મનુષ્યો વા યક્ષો ગન્ધર્વ એવ વા।

ભજન્ મુકુન્દચરણં સ્વસ્તિમાન્ સ્યાદ્યથા વયમ્।।

(શ્રીમદ્ભાગવત ૭/૭/૫૦)ના આધારે ભગવદ્ ભજન ના બધાંજ અધિકારીઓનો સમાવેશ કરી દીધો છે. જીવ પદ, શરીર વિશિષ્ટ ચેતન એટલે કે ચૈતન્ય યુકત શરીર થાય છે. અહિં કેવળ ચેતન (શરીર વગરનું ચેતન) ની વાત કરવામાં નથી આવી. કેમકે કેવળ જીવાત્મા તો સર્વદા નિર્દુષ્ટ હોય છે. તે તો ભગવદંશ હોય છે, તેથી તેમાં દોષ હોતા નથી. આ વાત શારીર બ્રાહ્મણમાં કહેવામાં આવી છે. શ્રીમહાપ્રભુએ જે **દેહજીવયોઃ** માં **દેહ** પદ જુદી રીતે પ્રયુક્ત કરેલો છે. સ્વતન્ત્ર આપવાનો તાત્પર્ય છે કે સ્થૂળ શરીરના દોષો તો વારંવાર અનુભવાતાં દોષની બહલતા થઇ જાય છે. અથવા જીવ પદ થી અવિદ્યાના સંબંધવાળો ચૈતન્ય - આ પ્રકારે પણ અર્થ કરી શકાય. દેહ પદ, સ્થૂળ શરીર અને સૂક્ષ્મ શરીર - આવા બન્ને અર્થને ધારણ કરનાર છે.

શિષ્ય :- ગુરુદેવ, આપશ્રીની કૃપાદષ્ટિ અને અમૃતવાણીથી ખૂબજ સરલતાથી સર્વ ગ્રંથમાં આવનાર સારને સમજી શકાય છે. પણ જીવ છીએ, એટલે શંકા થાય. ફરી મને એક શંકા થાય છે. આપ કૃપા કરીને મારુ સમાધાન કરશો. કૃપાનાથ, જો બ્રહ્મસંબંધ કરવા માત્રથી જો દરેક દેહ અને જીવાત્માના સર્વદોષો દૂર થઇ જાય તો, પ્રતિબંધ સ્વરૂપ દોષોનો અભાવ હોવાથી, બ્રહ્મસંબંધ લીધા પછી તરત જ સેવા થકી પ્રાપ્ત થતું મુખ્ય/પરમ ફળ સિદ્ધ થઇ જવું જોઇએ. બીજું કે સમર્પણ ગદ્યમાં સમર્પણનો ફળ ભગવાન માટે (તાદર્થ્ય ચતુર્થ્યા) કહેવામાં આવ્યુ હોવાથી. પરમ ફળની પ્રાપ્તિના કારણે દાન કરવું જોઇએ અને પરમ ફળ, ભગવદિચ્છાને અધીન હોવાથી અર્થાત્ કે આ ત્રણ કારણોસર જો ભગવાન મુખ્ય ફળનો દાન કરવા ન ઇચ્છતા હોય તો ઇચ્છતા હોય તો આત્મનિવેચી જીવને, મુખ્ય ફળના અભાવે કમ સે કમ સાયુજ્ય (ભગવાનમાં લીલ થવું) પ્રાપ્તિ તો થશે જ ! ત્રીજું કે ત્યાં પ્રતિબંધકો ન હોવાથી તે જીવ આત્મનિવેદનરૂપી (નવધાના અંગસ્વરૂપ સામાન્ય ભક્તિ) સેવા તો કરી જ રહ્યો છે અને ભાગવત ધર્મોનું માહાત્મ્ય છે કે સેવા કદીય નિષ્ફળ જતી નથી. તેથી ઉપરોક્ત સર્વ બાબતોનો ખ્યાલ કરતા લાગે છે કે આવી પરિસ્થિતિમાં (મુખ્ય ફળના અભાવમાં અને સાયુજ્યાદિ ગૌણ ફળની પ્રાપ્તિ હોવાપર) તો જે પુષ્ટિ ભક્તિમાર્ગની વિવક્ષા કરેલી છે તે પુષ્ટિ મર્યાદા ભક્તિમાર્ગનો ઉપદેશકના અભાવ (કેમકે જો સામાન્ય ભાગવત્ધર્મોથી સાયુજ્યાદિ મુક્તિ થતી હોય તો ઉપદેશ કરનાર પોતે નિત્યલીલાસ્થ / મુક્ત થઇ જશે એવી સમ્ભાવના જોતાં...) હોવાથી ઉચ્છેદ/નાશ થઇ જાય!!

...ક્રમશઃ

સંકલનઃ- દાસ ગોપાલ, જૈ જૈ શ્રીગોકુલેશ પરિવાર, વડોદરા

દંડાકારં લલાટે સ્યાત્

...ગતાંકથી આગળ

શ્રીગોકુલેશ પાઠશાળા

રસિકભાઇ :- અમારા જેવા તો આ બાબતમાં આમ જાણે છે કે *જ્ઞાત્વાઽજ્ઞાત્વા ચ કર્માણિ જનોઽયમનુતિષ્ઠતિ ।। વિદુષઃ કર્મસિદ્ધિઃ સ્યાત્તથાનાવિદુષો ભવેદ્* ઇતિ

— મનુષ્યમાત્ર જાણે-અજાણે પણ કર્મ તો કરે જાય છે, તેમાં જાણકાર ને જે પ્રમાણે કર્મની સિદ્ધિ થાય છે તે પ્રમાણે અજાણનાર ને થતી નથી.

મુકુન્દદાસ :- વાત તમારી સાચી. આ વચનો ભગવાન શ્રીગોકુલેશના વચનામૃતના માધુર્ય-રસના રસિક ભવદીયો સાધારણ મનુષ્યની જેમ બધા કરે તેમ કરવું તેમ માની ને દ્વિરેખ-દંડાકાર તિલકનો આદર કરતાં નથી, પરન્તુ તેના માહાત્મ્યને સમજીનેજ સ્વીકારે છે. દંડાકાર શબ્દમાં દંડ સરખો છે. આકાર જેનો તે દંડાકાર-એ સમાસમાં દંડ સરખો તે દંડવત્ એ શબ્દ *દંડવત્ એ સરખી ક્રિયા હોય તો વત્પત્યય થાય.* એમ વ્યાકરણશાસ્ત્રમાં કહેલા સૂત્ર પ્રમાણે એકવચનની વ્યુત્પત્તિથી સિદ્ધ વત્પત્યયાન્ત છે, તેથી એક દંડની જેમ વ્યવસ્થાવાળાને વચમાં ભાગ કરવાને પોંછતાં જો મૂળ પણ પોંછાય તો તેમાં આ છિન્નમૂલતા નામનો દોષ આવે, આ દંડાકારને જ ભારતમાર્તંડ પોતાના સત્સિદ્ધાંત માર્તન્ડમાં ચરણાકારના ઉપલક્ષણપણા વડે ઓળખાવે છે, પરન્તુ દ્વિરેખ નહિ, તેને તો ઉર્ધ્વપુંડ્રધારણવાદ (શ્રીપુરુષોત્તમચરણ વિરચિત ગ્રંથ)માં કેટલાક એમ કહીને અલગ રીતે પ્રતિપાદન કરે છે, તેથી કેટલાક એ શબ્દવડે શ્રીગોકુલેશના અ નુયાયીઓને શ્રીપુરુષોત્તમજી, શુદ્ધિદ્વૈત સમ્પ્રદાયના એકાદશીપણાથી વ્યવહાર કરતા-ઓળખાવતા જણાય છે, તિલકની બાબતમાં જૂદા પડવાથી, તે પ્રમાણે પ્રતિપાદન કરવાથી. ત્યાર પછી ક્ષત્રિયોના તિલકનો તફાવત બતાવ્યા બાદ તેઓએ *ઉપરથી કૈંક પ્હોળું હોય તે પદાકૃતિ અને સરખું હોય તે દંડાકૃતિ જાણવું,* એમ વ્યાખ્યા કરી છે, આમ લખવામાં કારણરૂપે શ્રીગુસાંઇજીની વાણી જ છે; દ્વિરેખ-તિલક તે પણ દંડાકાર છે, અને તે *બે દંડનો આકાર તે દંડાકાર, તે સરખો છે આકાર જેનો તે દંડાકાર,* ગૌરવ તો બન્નેમાં સરખું છે અ ને વિનિગમના-એકને સબળ કરવાની દઢ યુક્તિનો વિરહ તે પણ તેવોજ, નહિ તો વિશેષણ ન થઇ શકે, *સપ્તમ્યન્ત અને ઉપમાન જેમાં પૂર્વપદ હોય તેનો બીજા પદથી સમાસ થાય અને ઉત્તરપદનો લોપ થાય,* એ વાર્તિક વડે દંડાકાર સરખો તે બહુવ્રીહિ સમાસનું પૂર્વપદ છે, તેમા ઉત્તરપદ આકાર શબ્દનો લોપ કહેવાનો

છે, અહિં મૂળથી જ જૂદો કરાતો બે દંડનો આકાર *નાકના મૂળથી આરંભીને કપાળના અંત સૂધી કુંકુમવડે બે સરખાઓ લખે-કરે, અને બન્ને ભવાંના મધ્યથી આરંભીને અન્તરાલ-છેટું રાખે*, એમ આ બન્ને વિધિથી પ્રતીત થાય છે, અને નાકનું મૂળ તો જેને જેવું આચારથી પ્રાપ્ત મનાતું હોય તે યોગ-રૂઢિથી ગ્રહણ કરવું તેમ આકર ગ્રંથોમાં લખ્યુ છેજ. તેથી (નાકના મૂળથી) પ્રારંભીને કપાળની ટોચ સૂધી કંકુ વડે લખવાથી અને બન્ને ભવાનાં મધ્યથી સારી રીતે આરંભીને અન્તરાલ છેટું રાખવાથી સ્પષ્ટ રીતે દ્વિરેખ દંડાકારવાળાપણું સિદ્ધ થાય છે, આ પ્રમાણે જેમાં દંડ શબ્દથી કહેવાતી બે રેખાઓ મૂળથી છેડા સુધી છુટ્ટી કરાતી પોંછાય કે જેને એક અથવા બે રેખાઓમાં કયાંથી અથવા શું પોંછાય (ભૂસી લેવું) કે જેને લઇને છિન્નમૂલતા દોષ દેખાય, વળી છેદાય તે છિન્ન કહેવાય એમ હોવાથી છિદિધાતુને નિષ્ઠાર્થમાં *ક્ત* પ્રત્યય થાય છે, નિષ્ઠા શબ્દ વડે નિયતસ્થાન અને નિષ્પત્તિ એમ બે અર્થ સમજાય, તેમાં મૂળથી આરંભીને છેટુ રાખવાથી નક્કી કરેલું સ્થાન જરાપણ વિકાર પામતું નથી અને છિન્નપણાની નિષ્પત્તિ-સિદ્ધિ તો પોતાનાથી થાય છે કે બીજાથી? પોતાનાથી તો થતી નથી, મૂળથી ટોચ સુધી જુદુંજ આરંભ કરાતું હોવાથી, બીજાથી તો થાય જ નહિ, કરેલી બન્ને રેખાઓ તેમની તેમજ રહેવાથી, એટલે સમજાય છે કે દ્વિરેખ-દંડાકારથી બીજે ઠેકાણે છિન્નમૂલતા એ દોષને અવકાશ છે એમ માત્સર્યરહિત સત્શાસ્ત્રમાં પારંગત વિદ્વાન પુરુષોએ પોતેજ વિચારવું.

...ક્મશઃ

સંકલનઃ- દાસ ગોપાલ, જૈ જૈ શ્રીગોકુલેશ પરિવાર, વડોદરા

શું આપને લાગે છે કે વિચાર કરવો જોઈએ ?

...ગતાંકથી આગળ

૧૭. વરણાના સ્વરૂપે પ્રાપ્ત થયેલા આ બીજ ભાવને શ્રવણ-મનન-ચિંતન અને કથનમાં પોષણની સતત આવશ્યકતા રહે છે. જ્યાં શ્રવણ-મનન-ચિંતન-કીર્તન વિગેરેનું પોષણ મળતું નથી ત્યાં અનિવાર્ય પણે આ બીજ ભાવ અંકૂર દશાને પ્રાપ્ત થતો નથી.

૧૮. શ્રીમહાપ્રભુજીના માર્ગમાં શરણમાર્ગ અને ભક્તિમાર્ગના બીજભાવને શ્રીમહાપ્રભુએ અને ઉભય શ્રીવિઠ્ઠલેશપ્રભુચરણોએ બતાવેલા પ્રકારથી જ પોષણ આપી શકાય.

૧૯. શ્રીમહાપ્રભુએ દર્શાવેલો પ્રકાર પુષ્ટિમાર્ગના પ્રાચીન આચાર્યોએ ખૂબજ સારી રીતે સરળતાથી સમજાવ્યો છે. પરંતુ તે સમજવાની કર્તવ્યતા આપણાં જ ફાળે આવે છે.

૨૦. શ્રીમહાપ્રભુનો માર્ગ તેમજ શ્રીમહાપ્રભુની વાણી અને તેમાં દર્શાવેલાં શરણાગતી અને ભક્તિનું સ્વરૂપ તથા શરણાગતી અને ભક્તિમાર્ગને પ્રવૃદ્ધ કરવાના ઉપાયો, શ્રીમહાપ્રભુથી વિરુદ્ધ તેવા વ્યક્તિઓનો સંગસાથ કરી કે શ્રીમહાપ્રભુના સિદ્ધાંત વિરૂદ્ધ સ્થળોમાં જવાથી સર્વથા મેળવી શકાતા નથી.

૨૧. શ્રીમહાપ્રભુ અને શ્રીવિઠ્ઠલેશપ્રભુચરણના મુખારવિંદથી પ્રગટેલા પુષ્ટિમાર્ગના મૂળભૂત અને સામાન્ય સિદ્ધાંતોનો પણ જેમણે બોધ ના હોય તેઓને કોઇપણ સંજોગોમાં પુષ્ટિમાર્ગીય કહેવાય નહિ.

૨૨. શ્રીમહાપ્રભુ અને શ્રીવિઠ્ઠલેશપ્રભુચરણના સિદ્ધાંત વિરૂદ્ધ સ્થળો કે જ્યાં

શ્રીપ્રભુના સ્વરૂપ શ્રીઠાકોરજીનુ સામુહિક પ્રદર્શન થતું હોય.

શ્રીઠાકોરજીને ઉભય શ્રીઆચાર્યચરણોનાં સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ સેવવામાં આવતા હોય.

શ્રીઠાકોરજીની સેવા(?) માટે પૈસા લેવામાં અને આપવામાં આવતા હોય.

શ્રીઠાકોરજીના મનોરથો પૈસા આપીને એવા બધા લોકો કરતા હોય કે જેઓનો તે સ્વરૂપ સાથે સેવ્ય સેવકપણાનો સંબંધ શ્રીમહાપ્રભુજીના સિદ્ધાંતો મુજબ ન હોય.

પૈસા આપનાર ફીનેન્સીયર વર્ગ જુદો હોય, તેનો વહીવટ કરનાર વર્ગ જુદો હોય, અને તે પૈસા લઇને ઠાકોરજીની ટહેલ-ચાકરી કરનાર વર્ગ જુદો હોય...

...એવા સર્વથા અપ્રામાણિક-શ્રીમહાપ્રભુના સિદ્ધાંતનો ભંગ કરનારી, પુષ્ટિભક્તિમાર્ગને ઘોર અનીતિ અન્યાય કરનારી-ભગવદ્ સંબંધી વ્યવસ્થા ચલાવવામાં આવતી હોય તેવા સમસ્ત પુષ્ટિમાર્ગીય જાહેર મંદિર-દેવાલયો, સર્વથા પુષ્ટિમાર્ગીય નથી. તેમજ જ્યાં

શ્રીગોકુલેશ પાઠશાળા

ભગવદ્ નામનું, ભગવત્ કથા વાર્તાનું અને શ્રીપ્રભુમાં પ્રેમ સિદ્ધ કરાવનારી દશવિધલીલાનું દિગ્દર્શન કરાવનારી શ્રીમદ્ભાગવતનું વ્યાવસાયીક આયોજન થતું હોય, તે નામે પૈસાનું લેણદેણ થતું હોય, ફંડફાળો કે ભંડોળ એકઠું કરવામાં આવતું હોય, આવા ભગવદ્ નામનું અને શ્રીમદ્ ભાગવતના વિક્રય કરનારા કોઇપણ સ્થળો પુષ્ટિમાર્ગીય નથી.

...ક્રમશઃ

સંકલનઃ- દાસ ગોપાલ, જૈ જૈ શ્રીગોકુલેશ પરિવાર, વડોદરા

સેવક-વૈષ્ણવ માટે પોતાના શ્રીગુરુદ્વાર-શ્રીગુરુદેવ પ્રતિ સામાન્ય વ્યવહાર

ચરણામૃત :-

ગૃહ્ણામિ ગોકુલાધીશ ચરણામૃતમાદરાત્ ।।

અતસ્ત્વત્સેવનાસિદ્ધ્યૈ મયિ દીને કૃપાં કુરુ ।।

ઉપરોક્ત શ્લોક અથવા અષ્ટાક્ષર મહામંત્રના ઉચ્ચાર સાથે, પ્રસાદી ચરણામૃત ઊંચેથી મુખમાં મૂકવું, તથા બન્ને નેત્રો, હૃદય અને મસ્તકે લગાડવું.

તિલક :-

વૈષ્ણવ ભાઇઓએ નાસિકાના મૂળમાંથી આરંભી લલાટના મધ્યભાગે કેશ પર્યન્તનું - પ્રસાદી કંકુને શુદ્ધ જળમાં ભીંજવીને દંડાકાર તિલક કરવું. વાંકુચૂકું, ઝાંખુ, બેડોળ, અતિ નાનું અથવા અતિલાંબુ તિલક કરવું નહિ.

દંડાકાર તિલકમાં શ્રીયમુનાજીના ઉભય તટ વચ્ચે શ્રીઠાકોરજીની ક્રીડાસ્થલીની **ભાવના** (અહિ સિદ્ધાંત શ્રીમહાપ્રભુજી દ્વારા રચીત નિબંધ ગ્રંથમાં કહેલ દંડાકારં લલાટે સ્યાત્... દ્વારા સમજી શકાય) રહેલી છે. વળી પ્રભુ આપણા સ્વામી અને આપણે એમ ના દાસ છીએ એવો ભાવ પણ સૂચિત થાય છે.

વૈષ્ણવ બહેનોએ પ્રસાદી ચાંલ્લો કરવો, પરંતુ પ્રલાસ્ટિકના તૈયાર ચાંલ્લા ધારણ કરવા નહિ.

...ક્રમશઃ

સંકલનઃ- રાજેન્દ્રભાઇ કડકીયા (યુ.એસ.એ)

શ્રીચતુર્થકુમાર શ્રીગોકુલેશપ્રભુ વ્યક્ત બત્તિસ લક્ષણ

દશમો લક્ષણ - સેવા સ્વયં કરવી..

અબ દશમો લક્ષણ કહત હૈઃ - જો સેવા કાહુકે ભરોસે ન છોડની. અપને સેવ્ય શ્રીઠાકુરજીકી સેવા આપુહી કરની. આછી ભાંતિસો શ્રૃંગારાદીક સમય સમયકો કરનો. આભરણ નાકી ભાંતિસો પહરાવને. ઔર શ્રીસ્વામિનીજીકો હુ યાહી રીતિસો નિત્ય કરી દિવસ જાનનો. નિત્ય ઉત્સવ કરી જાનનો. નિત્ય ભોગ આછી રીતિસોં કરનોં. શ્રીઠાકોરજીકી સેવા આછી રીતિસો (ચિત્તસો) કરની. પ્રસન્નતા સોં કરની. સમય વાર જો પ્રકાર ઉત્સવ કો કહ્યો હૈ સો કરનો. જો સામગ્રી ઉત્સવકી કહી હોય સો સબ કરની –ગૃહવિત્તાનુસાર કરની. અધિકતા હોય તો સંકોચ ન કરનો. જો શ્રીઠાકોરજીસો માંગનો નાહીં. યા રીતિસો સેવા–શ્રીઠાકોરજીકી સેવા કરની. કાહુકે ભરોસે છોડણી નાંહી જો કદાચિત્ દૈવ સંયોગ કરિકે જો શરીર અસકત હોય આવે ઓર સેવા ન હોઇ આવે તો જો કોઇ અપનો ગુરુભાઇ હોય તાસો સેવા કરાવની. કોઇ બ્રાહ્મણ વૈષ્ણવ હોય શ્રીઠાકોરજીકી સેવાકી રીતિ ભલી ભાંતિસો જાનત હોય તો વાસે સેવા કરવાવની. જો બ્રાહ્મણ અવૈષ્ણવ હોય તો શ્રીઠાકોરજીકી સેવા ન કરવાવે. જબ કોઇ વૈષ્ણવ હોય, તાસો સેવા કરવાવની.

(અથવા) અબ યું રીતિ કરની. જબ તાંઇ અશક્ત હોય તબતાઇ શ્રીજીકો ચરણામૃતસો હાથ–પાવ ધોયકે લેનો. ઓર માનસી પૂજા કરની. જો માનસી પૂજાકો અર્થ યહ હે જો અપને મનમેં ધ્યાન શ્રીઠાકોરજીકો કરનો. અપને સ્વરૂપનકો નામ સ્મરણ કરનો. ફીરી પાછે મનહીમેં શ્રીઠાકોરજીકો અભ્યંગ કરાવનો, સ્નાન કરાવનો,

વસ્ત્ર પહરાવને, આભૂષણ પરહાવને, તેસે હી શ્રીસ્વામિનીજીકો ધૂપ દીપ સામગ્રી આરતિ સબ પૂર્વ રીતિસો કરની. તો વેસોઇ ફલ હોત હૈ ઓર વિદેશ જાય, સેવા સાથ ન હોય તો હુ સેવા યાહી રીતિસો કરની.

જો શ્રીમહાપ્રભુ (શ્રીગોકુલેશજી) કલ્યાણ ભટ્ટ સોં કહેત હે જો કોઇ વૈષ્ણવ હોય તા પર દયા રાખની. ૧૦

।। ઇતિશ્રી દશમો લક્ષણ સમ્પૂર્ણમ્ ।।

સંકલણ:- દાસ ગોપાલ, જૈ જૈ શ્રીગોકુલેશ પરિવાર, વડોદરા

આશ્રયકો પદ

રાગ કેદારો

તજ મન હરિ વિમુખનકો સંગ ।

જાકે સંગહૈ કુબુદ્ધિ ઉપજત પરત ભજનમેં ભંગ ।। ૧ ।।

ખરકુ કહા અરગજા લેપન મર્કટ ભૂષણ ભંગ ।

કાગહિ કહા કપૂર ચુગાયેત શ્વાન ન્હવાયે સંગ ।। ૨ ।।

કહા ભયો પયપાન કરાયે વિષ નહિં તજત ભુજંગ ।

સૂરદાસપ્રભુ કારી કામર ચઢત ન દુજોરંગ ।। ૩ ।।

શ્રીગોકુલેશ પાઠશાળા

અંક ૧૧ વર્ષ ૧ માગસર સુદ ૧૧ ૨૦૬૪ મોક્ષદા એકાદશી વ્રત